

eLEMÉR idén már negyedik alkalommal készített pillanatképet a magyar iskolákban az informatikai eszközök intézményfejlesztő célú használatáról. Már tavaly is attól tartottunk, hogy a fenntartóváltás miatt kevesebben végzik el az önértékelést a szokásosnál, és idén is úgy gondoltuk, hogy az életpálya lefoglalja a pedagógusokat, de szerencsére szinte állandónak mondható, és 700 feletti a kitöltő intézmények száma. Persze nem minden évben ugyanazok az intézmények végzik el az önértékelést, de igen sok iskolában minden évben foglalkoznak vele. Már 2855 regisztrált iskola van a rendszerben, közülük idén 718 végezte el a mérést hiánytalanul, tavaly és tavalyelőtt ez a szám 723 volt. Idén is február 28-án, eLEMÉR névnapján zártuk le az adatbázist. Az elemzésben az egy évnél nem régebben bevitt adatokat vesszük figyelembe.

Egyre több iskola használja ki az adatgyűjtés tavaly bevezetett új lehetőségét, az automatikusan összesített, online tanári és tanulói kérdőíveket. A kitöltött kérdőívek darabszáma és átlagértéke automatikusan megjelenik a mérés minden részterületén. Néhány iskolában félreértették az eljárást: azt hitték, hogy ezeknek az egyedi kérdőíveknek a kitöltése maga az iskolai önértékelés. Az így gyűjtött adatok azonban csak orientálják az önértékelést végző csoport munkáját, eredményük pedig bizonyítékként jelenik meg a rendszerben. Idén 3050 tanár és több 22 830 tanuló töltötte ki az online kérdőíveket, ami különösen értékes és feldolgozást érdemlő adathalmazt jelent.

## A kitöltők köre, a minta jellege

Megvizsgáltuk, hogy mennyire reprezentatív a véletlen minta. A régiók szintjén összességében nincs szignifikáns különbség a teljes sokaság és a minta között, hozzátevé, hogy Észak-Magyarország egy kicsit felül-, Nyugat-Dunántúl egy kicsit alulreprezentált a mintában. A megyéket nézve reprezentatív mintával dolgozhattunk. Fenntartó szerint a nem állami fenntartású intézmények alulreprezentáltak valóságos arányukhoz képest, az egyházi iskolák részvétele arányos. Az „egyéb” fenntartású intézmények esetében volt alacsony a kitöltési hajlandóság. Településtípusok szerint nincs szignifikáns különbség a kitöltők és a teljes intézményszám megoszlása között. Az intézménytípusok megjelenése a gimnáziumok esetében arányos. Az általános iskolák voltak a legaktívabbak, míg számarányánál kevesebb szakiskola és a szakközépiskola vett részt a mérésben. A szakiskolákból érkezett a legkevesebb válasz. A teljes sokaságban a telephelyek közel 22%-án van szakiskolai képzés, míg a válaszadók között csak 13,6% ez az arány.

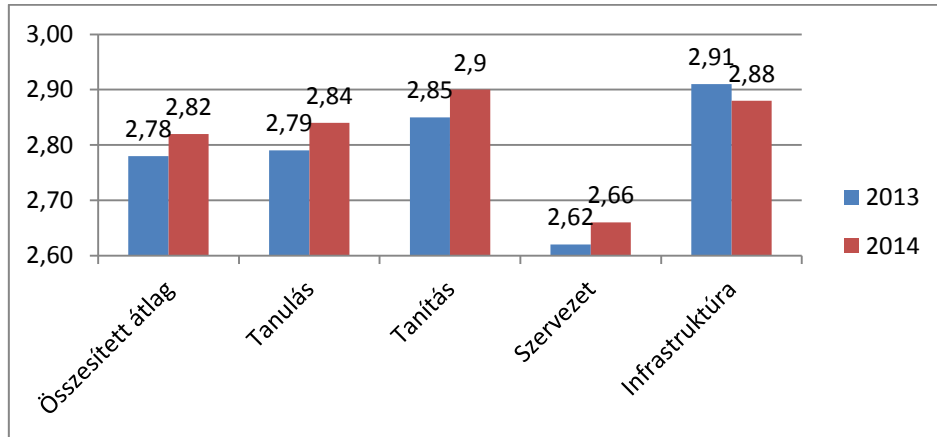
## Az eszközről

eLEMÉR nem kérdez, hanem állít. Az intézményeknek azt kell eldönteniük, hogy a 100 állítás közül melyik mennyire igaz az ő esetükben. Ehhez egy négyfokú skálát alkalmazunk, melynek értékei a „Nem igaz” (1), „Részben igaz” (2), „Majdnem igaz” (3) és az „Igaz” (4). Ennek megfelelően minden kérdés és részterület, valamint a mérés egészének értéke is az 1,00 és a 4.00 között lehet. Az önértékelés – és ennek alapján az országos monitorozás - négy nagy területet vizsgál: a tanulást, a tanítást, a szervezet működését és az infrastruktúrát. Ebben a mérési időszakban nem változtattunk a 100 értékelő állításon, de számos iskola jelezte, hogy a fenntartóváltás és a megváltozott feltételek miatt frissíteni kell néhányat azok közül, amelyek az iskolavezetés munkájára vonatkoznak.

## Az eredmények

Az önértékelést elvégző iskolák összesített átlageredménye és a négy fő terület mindegyike szerény mértékben nő évről évre. A legegyszerűsebb fejlődést „A tanuló és a tanulás”, valamint „A tanár és a tanítás” területek mutatják, idén mindkettőnek 5 századdal javult az értéke. Mindig a „Szervezeti

működés” értéke a legalacsonyabb, bár tavaly éppen ez növekedett a legnagyobb mértékben (2,42-ről 2,62-re), idén is javult, de csak 4 századdal. A mérés történetében először figyelhetünk meg csökkenést. Az infrastruktúra helyzetében már tavaly tapasztaltuk a megtorpanást, most pedig 0,03 mértékű visszaesést diagnosztizáltunk. (2. ábra). A legtöbb visszajelzés is erről a területről érkezett: az iskolák arról panaszkodnak, hogy nincs mód az eszközök karbantartására, javítására és cseréjére.

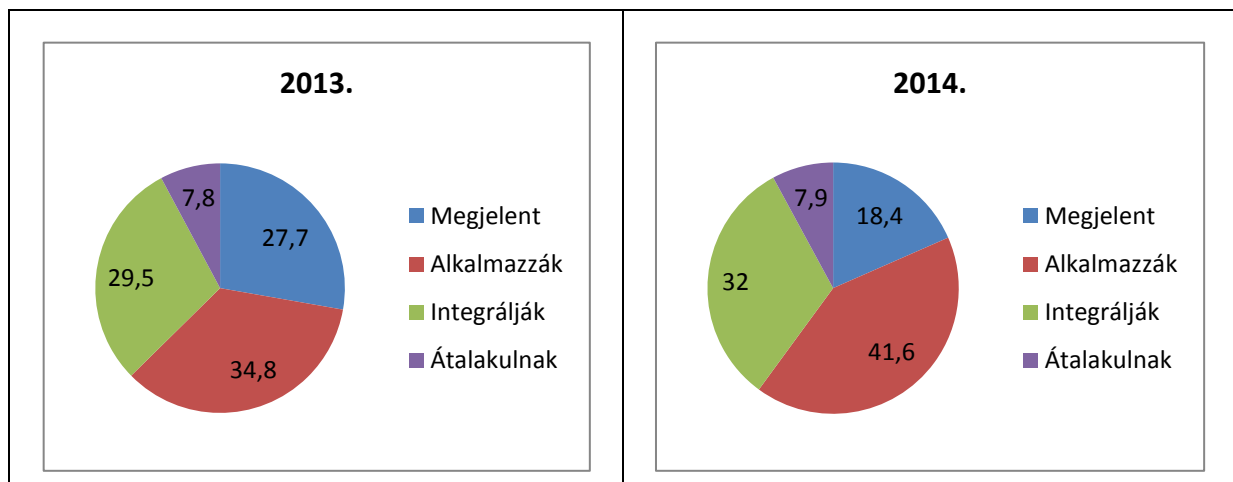


1. ábra: A mérés összesített és területi átlagai 2013-ban és 2014-ben

Folyamatosan csökken a legalacsonyabb önértékelési eredményt felmutató iskolák aránya, a kezdeti 50%-ról négy év során 18,4%-ra esett. Ez rendkívül öröndetes esemény. Az már kevesebb örömdre ad okot, hogy az informatika használatával átalakuló, az intézmény működésének minden szintjén használt korszerű technikai megoldások 2014-ben is csak az intézmények 7,9%-ára jellemzők, és ez az érték lényegében megegyezik az elmúlt évvel (1. sz. táblázat). Úgy tűnik, hogy sokkal könnyebb a „Megjelent az informatika” elnevezésű kategóriából (1,00 – 2,49) az „Alkalmazzák az informatikát” csoportba átkerülni (2,5 – 2,99), mint innen tovább az „Integrálják az informatikát (3,00 – 3,49)”, vagy még tovább, az „Átalakulnak az informatikai eszközök segítségével” kategóriába (3,5 – 4,00). 2013-ról 2014-re lényegében csak az első és a második kategória közötti elmozdulás jelentős (2. ábra).

Kategóriák	2011.	2012.	2013.	2014.
Legalacsonyabb	51%	30,2%	27,7%	18,4%
Legmagasabb	3,3%	6,5%	7,8%	7,9%

1. táblázat: A két szélső kategória változása 2011-2014-ben.



2. ábra: A mérésben résztvevők csoportba sorolása %-os átlageredményük alapján 2013-ban és 2014-ben

2014-ben 12 olyan állítást találtunk, amelyek átlagértéke jelentősen (legalább egy tizeddel) nőtt 2013-hoz képest<sup>1</sup>. A legtöbbet az a mutató emelkedett, amely azt állítja, hogy a tantestület legalább 75%-ának véleményét figyelembe veszik az eLEMÉRÉS elvégzésekor. Bizonyára az is szerepet játszik ebben az elmozdulásban, hogy a pedagógusok és a tanulók kérdőívét ehhez már nem kell kinyomtatni és összesíteni: ezt eLEMÉR automatikusan megteszi, és az eredményeket az önértékelő rendszerben a bizonyítékok között megjelenti minden részterületen, megjelölve, hogy hány kitöltött kérdőív átlageredményét tartalmazza az adott érték.

*„Mi harmadik éve töltjük ki a rendszer adta kérdéseket. Most például a nevelőtestület 96%-ban adta le az elég hosszú, valamennyi kérdést tartalmazó válaszokat! Úgy gondolom, egyre tudatosabb lesz ez irányú munkánk. Mi nevelőtestületi értekezleten dolgozzuk fel a felmérés tanulságait.”* (Idézet a visszajelzésekből)

A „top 10” és az alsó 10 állítás alig változott. Mindig a jogtisza szoftverek állnak az első helyen (3,86), és a vezetés pozitív hozzáállása is világosan kirajzolódik. A mérés tanúsága szerint a pedagógusok tisztában vannak a szellemi tulajdon fogalmával és a forrásfelhasználás szabályaival. Talán időszerű lenne úgy átalakítani ezt az állítást, hogy a szabályok betartására vonatkozzék, hiszen gyakran tapasztaljuk, hogy a tanári prezentációk és segédanyagok, pl. a feladatlapok nem tartalmazzák a felhasznált képek, ábrák forrását. Idén került be először a tízes listába (a 10. helyre), hogy *„A pedagógusok elfogadják, hogy a digitális kompetencia fejlesztése közös feladat, nem csak az informatikatanár dolga.* A tanulók ennek ellenére nincsenek tisztában a szellemi tulajdon fogalmával és a forrásfelhasználás szabályaival, hiszen ennek az állításnak az értéke csak 2,23, ezzel a 100 állítás között a 87. helyen áll. Tehát a pedagógusok felismerték és el is ismerik a digitális kompetencia fejlesztésének közös felelősségét, de még nem tesznek eleget érte.

Az iskolák működésén nem hagyott jelentős nyomot az iskolai adminisztrációs szoftverek beszerzésére vonatkozó ösztönzés, az utolsó két helyen olyan állítások szerepelnek, amelyekre ez a beszerzési lehetőség megoldást nyújthatna. Nagyon kevés iskola használja a digitális napló szolgáltatásait (1,71 pont, utolsó előtti hely), és nem biztosítanak virtuális tanulási környezetet (1,65), nem megoldott a tananyagok, az órarend, a tájékoztatók távoli elérése sem. A lemaradó állítások között számos olyan van, amely a tervezésre és a minőségbiztosításra vonatkozik. IKT-stratégiával jellemzően nem rendelkeznek az iskolák.

## A tervek és a valóság

A rendszer születése óta tervezzük, hogy bevezetünk egyfajta akkreditációs rendszert, amelynek keretében az iskolák önértékelésének eredményét – kérésükre - egy felkészített szakértő validálná, és így elnyerhetnének valamilyen innovációs címet, például ismét bevezethetnénk az „Innovatív iskola” vagy az eLEMÉR iskola” címet. Fel is készítettük az ehhez szükséges szakértőket, mégsem sikerült előrébb lépünk. Jó lenne, ha ennek a tervnek a megvalósulása lehetne a következő évben az eLEMÉRÉS sláger híre. Idén 598 iskola jelezte, hogy érdekelné a lehetőség.

## Vélemények

Végezetül néhány válasz a méréshez kapcsolódó kérdőív első kérdésére: **A rendszer azt vizsgálja, hogy a technika alkalmazásának milyen hatása van a tanulókra és a tanulásra, illetve az iskola fejlődésére. Mennyire tartja fontosnak ezt a kérdést?**

<sup>1</sup> Minden összehasonlítással óvatosan kell bánni, mert nem 100%-ban ugyanazok az intézmények végzik el minden évben az önértékelést.

*Az iskola jövőképét, a pedagógiai elveken kívül a technikai fejlettség színvonala is meghatározza.*

*A mai fiatalok mindennapi életének szerves része a technika. Amennyiben ez nem épül be a tanulási folyamatba, számukra unalmassá válik, motiválatlanok lesznek.*

*A nemrégiben kapott interaktív táblák és a hét új számítógép rendszerbe állítása és használata során igen nagy érdeklődést tapasztaltunk mind a szülők, mind a diákok, mind a kollégák részéről.*

*A tanulók motiváltabbá válnak az ismeretszerzésre, folyamatosan bővíthetik technikai ismereteiket és tudásukat is, kutatómunkában például bátran nyúlnak az informatikai eszközök változatos használatához.*

*A gyerekek tanulási szokásai, tanulási stratégiája megváltozott a digitális világban. Erre az iskolának mindenképpen reagálnia kell.*

*Mivel a gyógypedagógia területén dolgozom, kiemelten fontosnak tartom a technika alkalmazását az akadályozott tanulók körében. Az ismeretek elsajátításának akadálymentessége nagymértékben növelhető ezekkel a lehetőségekkel. Ezzel együtt az esélyegyenlőség is könnyebben valósulhat meg.*

*Feltárhatóak azok a konkrét lehetőségek, melyek valóban a tanulmányi eredmények javulását, az iskolák fejlődését segítik elő.*

*Sok pénzt költöttek az iskolák informatikai eszközök beszerzésére, így ennek a hatása meg kell hogy látszódjon a pedagógusok és a tanulók informatikai kompetenciáinak fejlődésében is.*

*Nagyon fontos a 21. században. A tanulók könnyebben és szívesebben tanulnak ezekkel az eszközökkel, módszerekkel.*